

BAKSTEEN

SEPTEMBER 2017
NUMMER 69

LOOK & LIKE

ALZIJDIGE CULTUURICOON

In het Cultuurhuis De Klinker in Winschoten komt expressie niet alleen tot uiting in toneelspel, dans en muziek. De oranje gevel uit Groninger klei is een statement op zich. Monolithisch en uitgevoerd met verticaal prefab metselwerk zonder onderbrekingen oogt het als houten gevelbekleding. Een verrassende, zij het onbedoelde, bijkomstigheid.

Alsof hij er altijd heeft gestaan, die indruk hebben de bewoners van de Groningse plaats Winschoten bij hun Cultuurhuis De Klinker (2015). Door de centrale ligging passeert een groot deel van de inwoners dagelijks het oranjegekleurde gebouw. Het is de centrale plek waar de Winschotenaren van cultuur kunnen genieten in het theater met café, de bibliotheek, het kunstencentrum of de radiostudio.

Gronings stadslandschap

Het cultuurhuis is verankerd in Winschoten doordat de gelede bouw-massa in lijn is met de morfologie van de bestaande omliggende bebouwing. Het afgeronde en alzijdige gebouw heeft een verbindende werking tussen de fijnkorrelige bebouwing van het historische stads-centrum en de grootschalige naoorlogse vernieuwingen en uitbrei-dingen. Door de plasticiteit van de bouwmassa wordt de locatie volledig benut wat de prominentie van het cultuurcentrum versterkt. De licht geknikte gevels van het volume spelen met de wetten van het perspec-tief. Afstanden worden op deze manier visueel verkort.

Stoere uitstraling

Die verkorting is ook nodig. Het aangrenzende centrum wordt ge-kenmerkt door tweelaags gemetselde huisjes in Groningse klei. Deze fijne schaal is in het Cultuurhuis terug te vinden in de horizontale verdiepingshoge baksteenbanden die de ene keer samenkomen en dan weer wijken. De horizontale geleidingen, afrondingen en overstek-ken herinneren aan het Gronings expressionisme van de jaren twintig. Kenmerkend is de rijke detaillering van het metselwerk. Verschillende bakstenen zijn speciaal voor het Cultuurhuis ontwikkeld in traditioneel oranje Groningse klei. Ook de technische zones in de gebouwplint weerspiegelen de relatie met de omgeving. Ook in de ruwe bruino-ranje geveldelen van geperforeerd CorTen staal zijn contouren van het Groningse landschap te zien. De verticaal gemetselde bakstenen en de diepe schuine neggen geven het gebouw een krachtige en stoere uitstraling.

Door de opzet als monoliet, zonder zichtbare waterslagen en -keringen lijkt het gebouw van een afstand eerder een houten dan een baksteen gevel. Dat is een onbedoelde, maar leuke bijkomstigheid, zo vindt ook de architect. "Wij wilden dat het gebouw in bouwmassa en materi-alen aansloot bij Groningen en de directe, bebouwde en ruimtelijke omgeving van Winschoten", zegt architect Leo Oorschot van Atelier Pro in Den Haag. "Maar, het is een cultuurgebouw dus het moest er beslist niet saai uitzien of op een kantoor lijken. Het gebouw is ontworpen als een cultuuricoon van Winschoten. Het gebouw is geïnspireerd op het Gronings baksteenexpressionisme, de informele vormen en structuur en textuur van het metselwerk en de kleuren. Uiteraard kozen wij voor een Groningse baksteen, een kenmerkende helderoranje steen. Door de heldere kleur van de steen, het wisselende Groningse licht, de tex-

tuur van het metselwerk en de plastische vormen is de gevel van het gebouw altijd in beweging. Maar het gaat om veel meer. Het roestige Cortenstaal verwijst naar de scheepsindustrie langs het Winschoter-diep. En binnen kreeg de grote theaterzaal een huid van shingles die uit oude meerpalen is gezaagd".

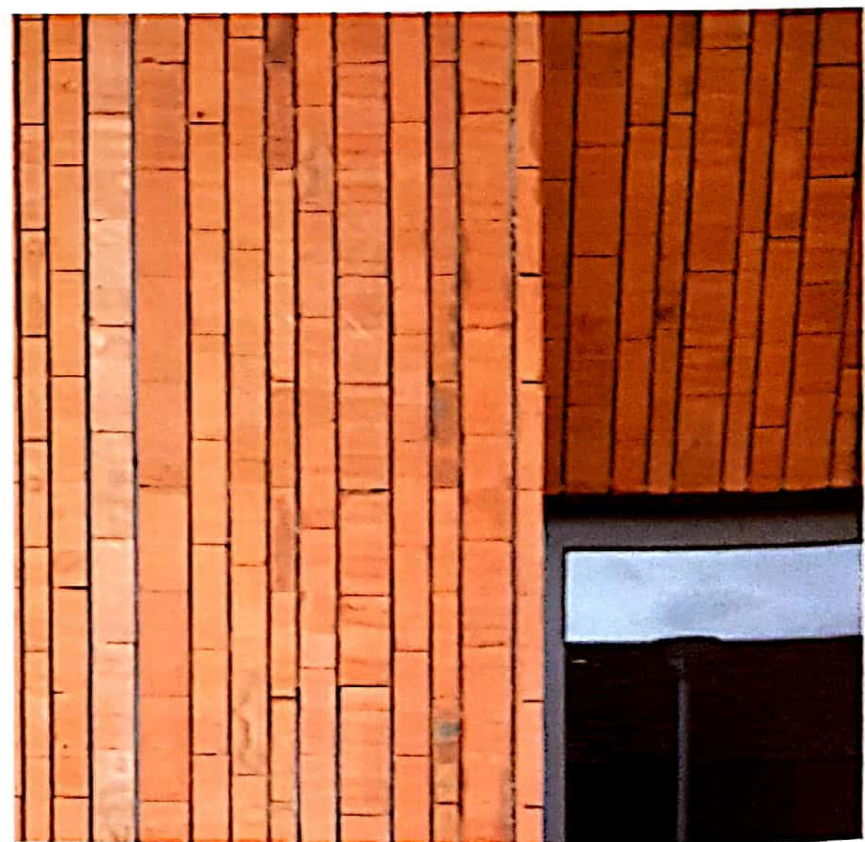
Plastiek

De gevel is zo vormgegeven dat de plasticiteit van het metselwerk wordt versterkt, zonder zichtbare waterslagen en waterkeringen. "De afschuiningen bij de ramen versterken deze plasticiteit. Daardoor lijkt de hoofd-massa als schijven die op elkaar zijn gelegd. De ramen met de afschuiningen boven en beneden spelen daarbij een belangrijke rol". Maar deze afschuining heeft nog een belangrijke functie. "Overdag wanneer de zon schijnt valt het licht relatief diep in het gebouw. In de foyer geeft dat een bijzonder lichtspel. Vooral ook omdat het Groningse licht door de wolken altijd in beweging is. 's Avonds valt het licht vanuit het gebouw weer op de straat rondom het gebouw".

Geprefabriceerd metselwerk

Het maken van deze schuine boven- en onderkant bij de ramen was geen sinecure. Oorschot: "Alle elementen met metselwerk werden in een fabriek geprefabriceerd. Het element met een raam bestaat uit vier delen, die tot één prefab element werden samengevoegd. Nadat de prefab elementen zijn gemonteerd werden op de naden tussen de elementen steenstrips gelijmd zodat er een echte baksteen-huid ontstond".

Bij het betreden van de publieke foyer ervaren bezoekers meteen de bolvorm van de theaterzaal. De bouwmassa van de theaterzaal is losgekoppeld van de verdiepingen. De hoge vide met daklichten benadrukt de zaal nog eens extra. Naast de publieksfunctie verbindt de foyer ook alle functies binnen het Cultuurhuis. Er kunnen allerlei acti-viteiten plaatsvinden zoals een boekenmarkt, ontvangsten, voordracht etc. Overdag kan de bibliotheek hier boeken uitstellen of een leestafel inrichten naast het Theatercafé. 's Avonds wordt de foyer echt een foyer voor het theater. De ruimte voelt spannend aan door de dynamische manier waarop de zaal in het gebouw is gesitueerd. Vooral de weer-kaatsing van het daglicht op het hout doet overdag het hele gebouw gloeien. 's Avonds wordt de sfeer in de foyer bepaald door de intensi-teit en de kleur van het kunstlicht. Zo is de ruimtesfeer eenvoudig aan te passen voor een klassiek muziekstuk of juist een popconcert. Dit maakt de beleving van het programma een totaalbeleving. De Klinker is opgenomen in het onlangs verschenen standaardwerk '100 Contem-porary Brick Buildings' van uitgever Taschen. Het deelt deze eer onder andere met Tate Modern Switch House in Londen en het Termeh Office Building in Hamadan in Iran. □

Het maken van de schuine boven- en onderkant bij de ramen was geen sinecure. De gevel is zo vormgegeven dat de plasticiteit van het metselwerk wordt versterkt, zonder zichtbare waterslagen en waterkeringen.